

Vonne van der Meer. *Zo is hij*. De Bezige Bij

Esse est percipi - zijn is gezien worden, sprak ooit de filosoof. Maar wie ziet ons dan? Vroeger was dat het immer wakend oog van God, tegenwoordig moet men zelf een antwoord bedenken. Behalve in de literatuur, want daar neemt de schrijver de plaats van God in. Wat hij beschrijft, is zijn wereld, die niemand hem meer kan afnemen. Maar dat is natuurlijk een beetje saai en daarom spelen schrijvers graag dat hun personages hen te slim af zijn. Met als resultaat boeken waarvan op het eerste gezicht niet duidelijk is wie ze heeft geschreven: de schrijver of zijn personage?

Zo'n boek is *Zo is hij*, de derde roman van Vonne van der Meer. Het personage heet Lucas Vlieger, een 46-jarige illustrator, die verliefd is op Martine en nog niet weet of zij het ook is op hem. Een zeer herkenbare situatie, in de regel goed voor veel martelende onzekerheid: Lucas wil dan ook weten wie hij eigenlijk is en fantaseert over een „brein dat ons kent, niet alleen onze daden maar ook onze gedachten". Van zo'n brein zou hij wel eens een „oordeel" over zijn persoon willen lezen.

Hij wordt op zijn wenken bediend, want al een dag later valt in zijn brievenbus een envelop met het opschrift: „Oordeel, betr. Lucas Vlieger". De rest van de roman beslaat de tijd die verstrijkt alvorens hij de moed opbrengt om de envelop te openen. Tot het zover is wikt en weegt hij zijn voorbije daden en denkt met name na over de vrouwen in zijn leven: de echtgenote van wie hij is gescheiden, de invalide geliefde die hij laf in de steek heeft gelaten, een volgende geliefde die voor hem een ander heeft opgeofferd. Is hij Martine wel waard? Ook raakt de envelop een tijdje zoek, wat Lucas ertoe noopt bij zijn werkster thuis op visite te gaan en zelfs een inbraak te plegen in een loods vol oud-papier. Zo graag wil hij - ondanks alles - zijn „oordeel" weer terug.

Ten slotte wordt het zowel Lucas als de lezer duidelijk hoe de vork in de steel zit. Er is een schrijfster in het boek die Lucas onthult dat hij haar personage is, maar daar neemt deze kennelijk geen genoegen mee en met even veel recht kan later worden geconcludeerd dat hij háár heeft verzonnen. De enige echte schrijver blijft intussen Vonne van der Meer die in *Zo is hij*, geïnspireerd door Borges en Calvino naar ik veronderstel, een moderne parabel heeft geschreven, met als boodschap dat iedereen uiteindelijk zichzelf beoordeelt. Ook in onze postmoderne tijd, waarin de mens in taal heet te zijn opgelost, leeft het geweten.

Die boodschap had wat mij betreft wat minder doorzichtig verpakt mogen worden. Ook is het jammer dat Vonne van der Meer soms haar toevlucht neemt tot een noodgreep als het zoekraken van de envelop om de spanning te handhaven. Maar van Lucas Vlieger heeft zij een overtuigende of zoals hij het zelf ergens noemt „geloofwaardige" hoofdpersoon weten te maken, die zijn Martine (aan haar is het boek opgedragen) onder het mom van „oordeel" een scherp getekend zelfportret offreert.

(de Volkskrant, 29-11-1991)